

מגילות נבואיות

עמיחי שהם

למרות שבחיים הפרטיים שלנו אנחנו מוכנים לקבל סתירות פנימיות, אנו מתקשים יותר לקבל סיפור עם סתירות פנימיות. קושי שכזה צף ועולה בקריאת ספר שמואל: הספר רצוף סתירות, ונראה כי בקריאת פרקים ט"ז וי"ז לא ניתן להתעלם עוד מהן. הנה שלוש מהסתירות הבולטות שבפרקים אלו:

ההיכרות עם דוד: בפרק ט"ז, בתיאור משיחת דוד למלך, כבר ערכנו היכרות עם דוד ומשפחתו. למרות זאת, בפרק י"ז טורח הספר להציג לנו מחדש את דוד ומשפחתו.

היכן דוד נמצא? בסוף פרק ט"ז נאמר שדוד משמש כמנגן לשאול. בפרק י"ז מתואר שדוד יוצא למערכה בעמק האלה מבית אביו שבבית לחם, ושואל כלל אינו מכיר את דוד ("בן מי זה הנער?").

נושא כלים או רועה? בפרק ט"ז דוד משמש כנושא כליו של שאול, ואילו בפרק י"ז אליאב כועס עליו על שהגיע לשדה הקרב במקום לרעות את הצאן.

קצה חוט לפתרון הסתירות נמצא בספר דברי הימים א' (כ"ט, כ"ט): "ודברי דויד המלך הראשונים והאחרונים הינם כתובים על דברי שמואל הרואה ועל דברי נתן הנביא ועל דברי גד החוזה". מכאן, ספר שמואל מורכב משלושה מקורות ספרותיים - שלוש מגילות נבואיות שונות. אך אם זהו פשר הסתירות, מדוע העורך של ספר שמואל שמר על לשונן של המגילות, ולא צירף את שלושתן לעלילה אחת מאוחדת?

הרב מנחם ליבטאג ("עד היכן דברי שמואל", בתוך עלון שבות 122) מסביר שספר שמואל אכן בנוי משלושה חלקים:

החלק הראשון - 'מגילת שמואל' - מתאר את קורותיו של שאול. מגילה זו מסתיימת בפרק ט"ז, המתאר את קץ מלכות שאול - משיחתו של דוד למלך. בפרק זה נאמר שדוד שימש כמנגן לפני שאול, למרות שהדבר התרחש מאוחר יותר, כדי להבליט את ההנגדה בין דוד שה' עמו לבין שאול שה' סר מעליו.

פרק י"ז פותח את החלק השני של הספר - 'מגילת גד' - המתאר את דרכו המפותלת של דוד למלוכה. הפרק פותח בהיכרות מחודשת עם דוד ומשפחתו, ולכן מתחיל בראשית הסיפור: דוד עדיין רועה צאן, והוא אינו מוכר לנו.

הסבר אחר מציג אורי אלטר ("אמנות הסיפור במקרא", עמ' 167). ספר שמואל מבקש להציג בפנינו את דמותו המורכבת של דוד: מחד - עלם חמודות יפה עיניים היודע נגן, שהקב"ה בוחר בו למלך (פרק ט"ז); ומאידך - לוחם אמיץ ואיש מלחמה, הנבחר למלך בשל נצחונו על גוליית (פרק י"ז). דמות מורכבת זו תלך ותפתח בהמשך המקרא: בספר שמואל דוד הוא מלך ומצביא, ואילו בספר תהילים הוא משורר ונביא.

לדבריו, ספר שמואל מפגיש אותנו עם טכניקה מעניינת להצגת מציאות מורכבת - תיאורים נפרדים של בחינות מקבילות, המאירים את האירועים מזוויות שונות.